

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 383/04-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. decembra 2004 predbežne prerokoval sťažnosť Dr. Marka Andersa, trvale bytom S., V. B., toho času v B., zastúpeného advokátom JUDr. O. M., B., vo veci porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Okresného súdu Bratislava III sp. zn. Tp 27/04 z 28. apríla 2004 a Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 10 Tpo 112/04 z 9. júla 2004 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Dr. Marka Andersa o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. augusta 2004 doručená sťažnosť Dr. Marka Andersa (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Okresného súdu Bratislava III

(ďalej len „okresný súd“) sp. zn. Tp 27/04 z 28. apríla 2004 a Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 10 Tpo 112/04 z 9. júla 2004.

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že „*Uznesením Okresného súdu Bratislava III zo dňa 28. 4. 2004, sp. zn. Tp 27/04 som bol vzatý do väzby z dôvodov uvedených v § 67 ods. 1 písm. a), c) Trestného poriadku, na základe vzneseného obvinenia pre trestný čin sexuálneho zneužívania podľa § 242 ods. 1, 2 Trestného zákona. Väzba začala dňom 24. 4. 2004. Sťažnosť, ktorú som proti uzneseniu o vzatí do väzby podal, bola uznesením Krajského súdu v Bratislave dňa 9. 7. 2004, v konaní č. 10 Tpo 112/04 zamietnutá (...).*

K porušeniu základnej ľudskej slobody garantovanej v čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, v čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd došlo uznesením Okresného súdu Bratislava III zo dňa 28. 04. 2004, ako aj uznesením Krajského súdu v Bratislave z 09. 07. 2004. Na základe týchto rozhodnutí som naďalej držaný vo väzbe a to napriek tomu, že tieto rozhodnutia nie sú založené na konkrétnych skutočnostiach, ktoré by odôvodňovali obavu, že ujdem alebo sa budem skrývať, aby som sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu, najmä ak nemožno moju totožnosť hneď zistiť, ak nemám stále bydlisko, tak ako to vyžaduje § 67 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, resp. že budem pokračovať v trestnej činnosti, dokonám trestný čin, o ktorý som sa pokúsil, alebo vykonám trestný čin, ktorý som pripravoval alebo ktorým som hrozil, tak ako to vyžaduje § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

V uznesení Krajského súdu v Bratislave z 09. 07. 2004, ktorým súd zamietol moju sťažnosť, sa súd zaoberal dôvodmi väzby veľmi povrchne, ale predovšetkým nesprávne posúdil dôvody trvania väzby pri mojej osobe. Trvalé bydlisko mám vo V. B., ktorej som aj občanom, ale na území Slovenskej republiky mám prechodné bydlisko v B., z toho dôvodu, že som zamestnaný v spoločnosti United Oil Product, ktorá ma vyslala na územie Slovenskej republiky (...)“.

Sťažovateľ poukazuje aj na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ako aj na zásady formulované ústavným súdom, keď uvádza, že:

«- k výkladu pojmu „stále bydlisko“ v zmysle § 67 ods. 1 písm. a) Tr. por. Pojem „stále bydlisko“ podľa citovaného zák. ustanovenia je širším pojmom ako „trvalý pobyt“. Môže ísť aj o miesto, kde je obvinený prihlásený na prechodný pobyt, pokiaľ v tomto mieste skutočne a stále býva. (Uznesenie NS SR, sp. zn. 2 Ntv 349/1993)

- označená možnosť bez jej preskúmania v kontexte s ďalšími významnými skutočnosťami dôležitými pre posúdenie útekovvej väzby nie je konkrétnou skutočnosťou, ale iba abstraktnou úvahou, zjavne nedostatočnou, ako dôvod na väzbu podľa § 67 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, (sp. zn. III. ÚS 38/01 z 11. 10. 2001) (...).»

Sťažovateľ ďalej v sťažnosti okrem iného k postupu vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava III, Úradu justičnej a kriminálnej polície uviedol nasledovné: «Do dnešného dňa bolo vykonaných len niekoľko procesných úkonov, a to konkrétne výsluch môjho maloletého syna Michaela, mojej manželky a mojej osoby, to všetko dňa 26. 4. 2004. (...) Vyšetrovatelka od 26. 4. 2004 neurobila žiaden procesný úkon a samotné konanie nevybavuje s náležitou starostlivosťou vzhľadom na to, že ide o väzobnú vec. (...) Doteraz vykonanými dôkazmi, ktoré som vyššie spomenul, je preukázané, že všetky obvinenia voči mojej osobe sú produkované, len zo strany mojej manželky. (...)

Z vyššie uvedených dôvodov podľa môjho názoru tu nie sú dané ani dôvody väzby podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Mám za to, že postupom Okresného súdu Bratislava III a Krajského súdu v Bratislave boli porušené moje ústavné práva a byť vo väzbe môže byť obvinený len zo zákonného dôvodu ktorý pretrváva (§ 17 ods. 2 Ústavy SR) , a právo byť vo väzbe držaný na základe rozhodnutí založených na konkrétnych skutočnostiach a nie na abstraktnej úvahe (§ 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky).

Podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, každý kto je pozbavený slobody má právo byť prepustený počas konania. Som presvedčený, že v napádaných uzneseniach súdov uvádzané dôvody útekovvej väzby a pokračovacej väzby nie sú opreté o konkrétne a hodnoverné skutočnosti, a ako také nie sú relevantné a dostačujúce.

V judikatúre Európskeho súdu bolo v takýchto prípadoch viackrát konštatované porušenie čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práve z tých dôvodov, že držanie podozrivého vo väzbe nepostačuje, len na základe určitého podozrenia a po určitom čase je nevyhnutné odôvodniť ďalšie trvanie väzby. „Existencia dôvodného podozrenia, že zatknutá osoba spáchala trestný čin je conditio sine qua non zákonnosti držania osoby vo väzbe, ale po určitom čase už nestačí. Súd musí zistiť, či iné dôvody uvedené súdnymi orgánmi odôvodňujú ďalšie trvanie väzby.“ (Letellier c. Francúzsko – rozhodnutie z 26. 06. 1991, séria A, č. 207, Stögmüller c. Rakúsko – rozhodnutie z 10. 11. 1969, séria A, č. 9) (...).»

Sťažovateľ v závere sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Okresný súd Bratislava III rozhodnutím o vzatí do väzby obv. Dr. Marka Andersa zo dňa 28. 04. 2004 sp. zn. Tp 27/04 porušil jeho právo podľa čl. 17 ods. 2, podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Krajský súd v Bratislave rozhodnutím zo dňa 09. 07. 2004 sp. zn. 10 Tpo 112/04 o sťažnosti proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava III z 28. 04. 2002 sp. zn. Tp 27/04 porušil jeho právo podľa čl. 17 ods. 2, podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

II.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc,

návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu (v posudzovanom prípade ide o väzobné súdy rozhodujúce v trestnom prípravnom konaní) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03).

Sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru uzneseniami okresného súdu sp. zn. Tp 27/04 z 28. apríla 2004 a krajského súdu sp. zn. 10 Tpo 112/04 z 9. júla 2004.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy k obmedzeniu osobnej slobody nemôže dôjsť inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Zákonom, ktorý ustanovuje predpoklady na uplatnenie týchto ústavnoprocených princípov, je Trestný poriadok [zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení neskorších predpisov].

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý kto je zatknutý alebo pozbavený slobody v súlade s ustanovením odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej moci a má právo, aby jeho vec bola prejednaná v primeranej lehote, alebo byť prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa takáto osoba dostaví na pojednávanie.

Ústavný súd zo sťažnosti zistil, že sťažovateľ bol uznesením okresného súdu sp. zn. Tp 27/04 z 28. apríla 2004 vzatý do väzby podľa § 68 ods. 1 Trestného poriadku z dôvodov uvedených v § 67 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku. Okresný súd v odôvodnení svojho uznesenia uviedol, že *„súd preštudovaním spisového materiálu ako i samotným výsluchom obvineného zistil, že obv. Anders na území SR nemá ani trvalý ani prechodný pobyt. Je stíhaný pre závažnú trestnú činnosť a je dôvodná obava, že pri ponechaní na slobode bude pokračovať v predmetnej trestnej činnosti, pretože podľa doteraz zadovážených dôkazov sa trestnej činnosti dopúšťa dlhšie časové obdobie“*.

Proti predmetnému uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť hneď po vyhlásení uznesenia, ktorú písomne neodôvodnil. Krajský súd uznesením sp. zn. 10 Tpo 112/04 z 9. júla 2004 sťažnosť sťažovateľa zamietol. V ňom okrem iného uviedol: *„Krajský súd podľa § 147 ods. 1 Tr. por. preskúmal správnosť všetkých výrokov napadnutého uznesenia, proti ktorým sťažovateľ mohol podať sťažnosť, i správnosť postupu konania, ktoré uzneseniu predchádzalo a zistil, že sťažnosť obvineného nie je dôvodná.*

Zákonná podmienka podľa § 68 ods. 1 Tr. por. bola splnená. Uznesením vyšetrovateľa ORPZ Úradu justičnej a kriminálnej polície Bratislava III., sp. zn. ORP – 626/1 – OVK – B3 – 2004 zo dňa 26. 4. 2004 bolo začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie podľa § 160 ods. 1 a podľa § 163 ods. 1 Tr. por. proti obvinenému Dr. Mark Andersovi, pre trestný čin sexuálneho zneužívania podľa § 242 ods. 1, ods. 2 Tr. zák.

Zákonné lehoty podľa § 77 ods. 1, 2 Tr. por. boli dodržané.

Krajský súd po preskúmaní dôvodov, pre ktoré bol obvinený vzatý do väzby v zmysle § 67 ods. 1 písm. a, c Tr. por. dospel k záveru, že skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu, že by obvinený mohol ujsť, alebo sa skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu, najmä ak nemožno jeho totožnosť hneď zistiť, ak nemá stále bydlisko, ako aj obavu, že by mohol pokračovať v trestnej činnosti sú dané a okresný súd na tieto dostatočne poukázal v dôvodoch svojho rozhodnutia.

Za podstatné je treba považovať najmä tie skutočnosti, že obvinený je občanom V. B., ktorý nemá na území Slovenskej republiky trvalý, ani prechodný pobyt a trestnú činnosť, pre ktorú je stíhaný, mal páchať dlhšiu dobu.“

Podľa názoru ústavného súdu všeobecné súdy (okresný súd a krajský súd) postupovali v tomto prípade pri uvalovaní väzby na sťažovateľa v súlade s ústavnoprocenými princípmi a ustálenou súdnou praxou všeobecných súdov a ich rozhodnutia vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, legitímne a nevykazujú znaky arbitrárnosti, sú odôvodnené, a nie sú v žiadnej reálnej spojitosti s tvrdeným porušením čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 3 dohovoru.

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležito zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, III. ÚS 108/03).

Ústavný súd preto preskúmal obsah oboch rozhodnutí väzobných súdov z hľadiska ústavných kritérií a dospel k názoru, že okresný súd rozhodoval o väzbe sťažovateľa na základe existencie skutkových zistení a konkrétnych skutočností postačujúcich pre záver, že je daný jeden z dôvodov väzby podľa § 67 ods. 1 písm. a) alebo c) Trestného poriadku.

V tej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal, že všeobecné súdy nesprávne posúdili a aplikovali dôvody trvania jeho väzby podľa § 67 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, i keby ústavný súd zistil isté pochybnosti v ich postupe v tom, že sa podrobne nezaoberali zisťovaním jeho prechodného pobytu na území Slovenskej republiky, nemohol sa ale stotožniť s názorom sťažovateľa, že *„tu nie sú dané ani dôvody väzby podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku“*.

Okresný súd podľa ústavného súdu odôvodnil svoje uznesenie konkrétnymi dôvodmi, a nielen abstraktnými úvahami, čím nemohol porušiť podstatu označeného základného práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru. Vyplýva to z odôvodnenia jeho uznesenia, podľa ktorého sťažovateľ *„Je stíhaný pre závažnú trestnú činnosť a je dôvodná obava, že pri ponechaní na slobodu bude pokračovať v predmetnej trestnej činnosti, pretože podľa doteraz zadovážených dôkazov sa trestnej činnosti dopúšťa dlhšie časové obdobie“*.

Tieto skutkové zistenia v spojení s konkrétnymi skutočnosťami, ako aj zákonný dôvod väzby podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je uvedený v odôvodnení rozhodnutia okresného súdu spôsobom, ktorý sa nedá označiť ako vnútorne rozporný alebo odporujúci požiadavkám Trestného poriadku na odôvodnenie uznesení.

Podobne postupoval aj sťažnostný súd (krajský súd), ktorý si v celom rozsahu osvojil závery uvádzané v napadnutom uznesení okresného súdu, čo možno považovať v tomto štádiu trestného stíhania za postačujúce.

Ústavný súd po preskúmaní napadnutých uznesení dospel k záveru, že existenciu zákonného dôvodu väzby podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku všeobecné súdy

riadne odôvodnili vychádzajúc z konkrétnych faktov, pričom ich právne závery neodporujú zásadám právnej a formálnej logiky a nevykazujú znaky zjavnej jednostrannosti, arbitrárnosti a svojvôle.

Prípadný odlišný právny názor ústavného súdu na existenciu zákonného dôvodu väzby podľa § 67 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku nemôže ovplyvniť v danom prípade záver o existencii zákonného dôvodu väzby podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, v dôsledku čoho nemožno konštatovať, že by účinky napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov mohli byť v rozpore s označenými článkami ústavy a dohovoru.

K ďalšej časti sťažnosti vo vzťahu k dôvodnému podozreniu ako materiálnej podmienky uvalenia väzby ústavný súd považuje za potrebné pripomenúť, že pri porušení čl. 5 ods. 3 dohovoru (a tým aj čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, ktorý naň odkazuje) v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) sa uznáva, že „dôvodné podozrenie“ („reasonable suspicion“) treba považovať za dôležitú súčasť záruk každého proti jeho svojvoľnému zatknutiu alebo väzbe. Dôvodné podozrenie predpokladá existenciu faktov alebo informácií, ktoré by objektívnemu pozorovateľovi umožnili úsudok o tom, že konkrétna osoba mohla spáchať trestný čin, pričom jeho „dôvodnosť“ závisí vždy od všetkých okolností každého konkrétneho prípadu (rozsudok ESLP vo veci Fox, Cambell a Hartley v. Veľká Británia z 30. augusta 1990).

Trestný poriadok (ako zákon, na ktorý poukazuje ústava vo svojom čl. 17) nevyžaduje, aby existencia dôvodného podozrenia zo spáchania trestného činu bola podložená aj zodpovedajúcimi dôkazmi proti obvinenému. Pri rozhodovaní o väzbe postačuje dostatočne preukázať podozrenie, že obvinený spáchal skutok, ktorým naplnil znaky skutkovej podstaty príslušného trestného činu. V tejto súvislosti je naopak potrebné zdôrazniť, že až po vznesení obvinenia sa v rozhodujúcej miere otvára priestor pre dokazovanie v prípravnom konaní, v dôsledku čoho sa dôvodnosť vzneseného obvinenia postupne „odkrýva“ (t. j. buď potvrdzuje, alebo vyvracia) práve dokazovaním. Samotné dôvody väzby podľa § 67 ods. 1 písm. a) alebo c) Trestného poriadku rátajú s existenciou takéhoto dokazovania počas prípravného konania.

Ústavný súd na základe obsahu sťažnosti, odôvodnení napadnutých rozhodnutí a vymedzených ústavnoprocených princípov vyjadrených čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a tiež čl. 5 ods. 3 dohovoru dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľa je zjavne neopodstatnená.

Z uvedených dôvodov bolo potrebné sťažnosť sťažovateľa odmietnuť tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. decembra 2004